

APŽVALGA

LIETUVIŲ INFORMACINIS KULTŪRINIS LEIDINYS

Nr. 11

1946 m. vasario 20 d.

NURTINGEN

Nauja linkmė

Ateina laikas vėl visiems pradėti ką nors veikti. Po gana ilgoko poilsio mūsų globėjai yra numatę visus tremtinius įtraukti į konstruktyvų darbą, kad atitraukus tam tikrą dalį tremtinių nuo nepageidaujamo veikimo, atgaivinus lomėjimąsi darbu, kas bus vertinga parama mūsų ateities gyvenime.

Vienur kitur šiuo reikalu jau palaryta konkrečių žygių. Teko, pav., patirti, kad tam tikra dalis mūsų tautiečių, gyvenusių iki šiol prancūzų okupacinėje srityje, išvežta darbams į Saaro kraštą. Amerikiečių ir anglų okupacinėse srityse tremtiniai taip pat bandomi įtraukti į darbą ar tai pačiose stovyklose ar už jų ribų, kur dirbama sąjungininkų reikalams. Tiek vienur, tiek kitur tremtiniams stengiamasi surasti darbą jų turimose specialybose.

Negalima sakyti, kad šis naujasis patvarkymas būtų kažkas naujo ir nelaukto. Nemaža lietuvių tremtinių dalis jau seniai dirbo. Kita tremtinių dalis taip pat ruošiasi būsimiems darbams kursuose, kurie visose stovyklose labai skaitlingai lankomi. Daugelyje stovyklų tinkamai buvo suprastas momento reikalas ir pasukta naudingų ir greičiau išmokstamų specialybių mokymosi linkmė. Šio įvairūs kursai nepasiliks be naudos ir pravers kiekvienu atveju ir sugrįžus į tėvynę: darbininkas, amato išmokes, lengviau pelns luonos kasnį, ūkininkas įgytas žinias ir praktiką panaudos savo ūkyje, inteligentas įgytą specialybę taip pat sugebės tinkamai panaudoti kad ir į savo profesiją sugrįžęs.

Naujasis patvarkymas numato, kad pirmoje eilėje tremtiniai stovyklose organizuotų įvairių amatų dirbtuves, arteles, toliau - patintų savo žinias įvairias šiuo metu neveikiančias įmones ir jas, UNRRAs ar karinės valdžios remiami, paleistų į darbą ir tik pašalinėse vietose - susirastų darbo vokiškose įstaigose ar įmonėse. Taip matyti, kiekvienos specialybės ar profesijos tremtiniui yra kas veikti. Čia turėtų pasireikšti asmeninė iniciatyva ir iš pačių tremtinių pusės. Stovyklose, kur dar tokių nėra, turi būti suorganizuotos įvairių amatų dirbtuvės, kuriose būtų dirbama ne tik specialistų, bet ir ruošiami nauji amatininkai /turimą galvoj laugių jaunimas/; prekybininkai gali pavieniui steigti parluotuves ar kooperatyvus; moterys taip pat turi būti įtrauktos į darbą savo specialybėje arba kursuose. Žodžiu, dirva plati.

Ši permaina mūsų gyvenime turi būti suprasta ne kaip pajungimas darbui, bet kaip neišvengiama būtinybė, kuri atneš naudos tik mums patiems. Iš mūsų neatimta galimybė pasirinkti darbą pagal savo norą ir specialybę; tai reikia vertinti kaip tinkama mūsų palėties supratimą iš mūsų globėjų pusės. Tas kaip tik įpareigoja su visu rimtumu atsinešti į naujuosius patvarkymus.

J. Žilvinas

Bernardas Brazlėionis

Sunku be jėsu

Sunku be jėsu, gimtosios sodybos,
Kaip aukso žiedas juodoje nakty,
Kur mėlynas alyvų krūmas žydi
Ir krinta vyšnių žiedlapiai balti.

Sunku be jėsu, juodos eglių girios,
Be pagakos gerųjų milžinų,
Ten, kur naktim sidabro žvaigždės byra,
Aš jų sapnuos laimingas rinkti einu.

Sunku be jėsu, senos amžių pilys -
Tenai dar žyji praeitis gyva,
Tenai dar skamba kanklės nenutilę,
Tenai po kryžkelių palinks rami galva.

Sunku be jėsu, tėviškės arimai
Pilni žiemkenčių po pusnim rugių,
O pakely Rūpintojėlis rymo
Ir saugo jus, ir saugo jus - regiu.

B E N A M I Ų D A I N A

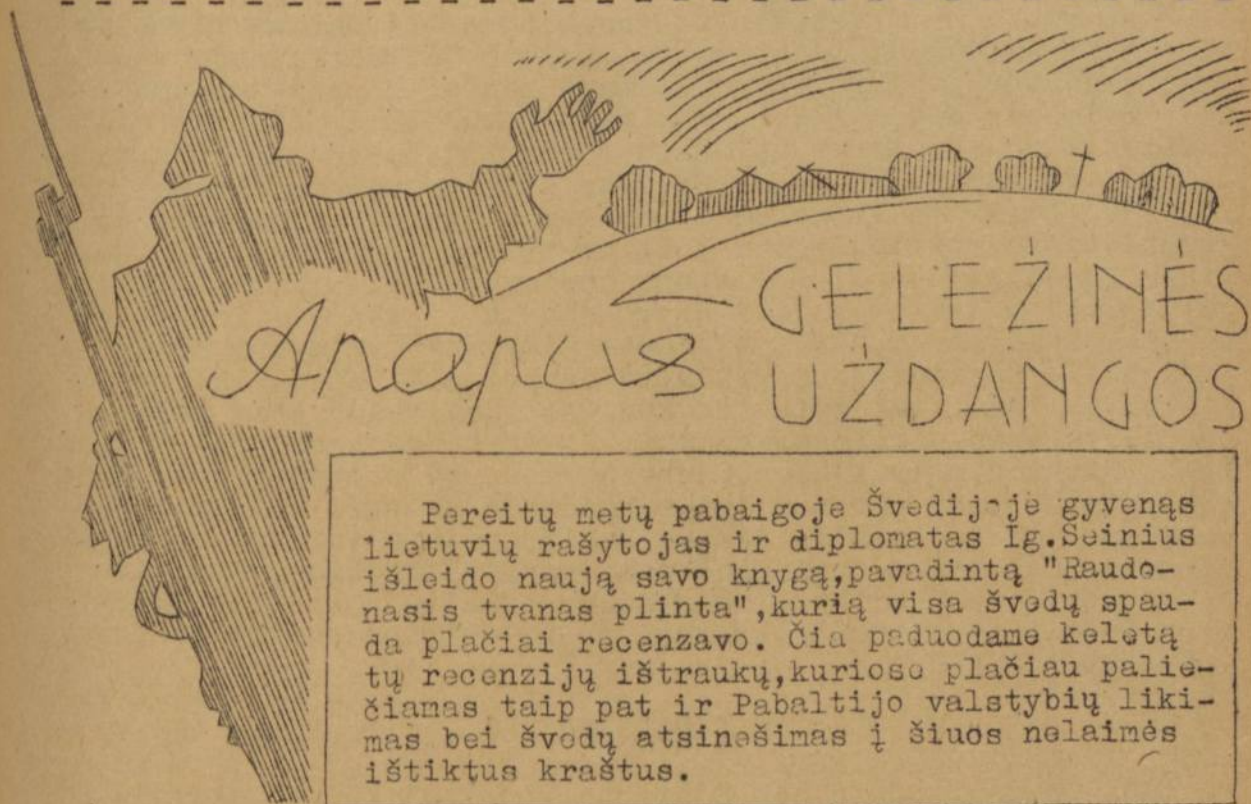
Lietuva, Lietuva, tu kaip saulė gyva
Ir už rudenio debesio juodo,
Tu benamių sūnų už kalvų ir kalnų
Ir daina, ir viltis, ir paguoda.

Tavo lygūs laukai, tavo pievų takai
Tavo vasaros aukštas dangus
Šauks mane ir vilios - atgalios, atgalios,
Širdį skels tartum varpas žvangus.

Be tavų spindulių, tavo žemės kelių,
Man pailso kelionėje kojos,
Ir akis atsigaus laisvėj tavo langaus
Ir širdis plaks tik tavo šilojuos.

Daug ištremta sūnų už Altajaus kalnų,
Daugel krito kovoj dėl tavęs, -
Jų mirtis ir kančia, mūsų kelias nakčia
Tavo laisvės rytojų pašvės.

Lietuva, Lietuva, tu kaip saulė gyva
Ir už rudenio debesio juodo,
Tu benamių sūnų už kalvų ir kalnų
Ir daina, ir viltis, ir paguoda.

Pereitų metų pabaigoje Švedijoje gyvenęs lietuvių rašytojas ir diplomatas Ig. Šeinius išleido naują savo knygą, pavadintą "Raudonasis tvanas plinta", kurią visa švedų spauda plačiai recenzavo. Čia paduodame keletą recenzijų ištraukų, kurios plačiau paliečiamas taip pat ir Pabaltijo valstybių likimas bei švedų atsinešimas į šiuos nelaimės ištiktus kraštus.

SOVIETŲ KRUVINAS NUSIKALTIMAS BALTIJOJE

"Natur och Kultur" leidykla, kuri išleido Igno Šeinių knyga, reklamavo ją savo skelbimais labai plačiai visoje švedų spaudoje. Vienas skelbimo tipas, žinios formoje, įdėtas juoduose rėmeliuose tarp kitų užsienio žinių, nepaprastai įsiutino Sovietų pasiuntinybę Stockholme, čionykščią komunistų partiją ir švedų su Sovietų Sąjunga kultūrinio bei ekonominio bendradarbiavimo draugiją. Štai vieno tokio skelbimo vertimas: "Sovietų kruvinas nusikaltimas Baltijoje šaukia į dangų. Lietuvos patriotas ir buvęs diplomatas Ignas J. Šeinius pavaizduoja knygoje "Den röda floden svämmar över" dokumentuotai ir gyvai nežmoniškus įvykius Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje, kada šiems kraštams visai nekaltai buvo išplėsta jų laisvė."

NAUJA KNYGA APIE BALTIJĄ

"Trots Allt", švedų socialdemokratų savaitraštis, apie I. Šeinių knygą rašo: "Baltija - tai šių dienų tragedija. Niekas negali jaustis svetimas tam likimui, kuris karo metu ištiko Baltijos jūros rytų pakraščio mažas tautas, ir jei mes neįstengiam sukliudyti jų laisvės praradimo ir įjungimo Sovietų Sąjungon, tai turime reaguoti prieš vokiečių ir rusų elgesį su jomis... Igno Šeinių knygoje randame daug faktais paremtos medžiagos ir pagrįsto patoso. Būtų gerai, kad mes švedai į tą pozityvią pusę atkreiptume dėmesį. Mes esame tai pat maža tauta, ir jei tylomis leisime didžiosioms valstybėms praryti mažąsias, tai tuomi pripažinsime, kad mums gresia tas pat."

BALTIJOS KLAUSIMAS

Pastaruoju metu prisitaikęs sovietams, bet dar ne visai pamiršęs ir palankumą Baltijos valstybėms "Aftonbladet" viena savo vedamųjų paskyrė Igno Šeinius naujai knygai, kuriame rašo: "Šeinius knyga tai iškalbingas sovietinio požiūrio atremimas, o drauge ir kreipimasis į žmoniją, kurio negalima praleisti pro ausis. Be abejo, švedams, kaip ir kitoms tautoms, mažiau svarbu, ar Baltijos valstybės prisilaiko buržuazinio ar komunistinio režimo, lygiai kaip ir tai, ar jos priklauso Sovietų Sąjungai ar ne. Bet vieno turime reikalauti, būtent: tegul Baltijos tautos pačios sprendžia savo likimą. Žinome iš tarpkarainių laikų, kad baltai buvo išvystę žymią kūrybinę išga, kad jie pasirodė esą gabūs ir darbštūs." Toliau lai rašė: "Sovietai tvirtina, kad Baltijos valstybės pačios nubalsavo savo prisijungimą prie Sovietų Sąjungos. Tai neįtikina. Rinkimų metu 1940 m. rusų kariuomenė stovėjo tuose kraštuose, ir, iš viso sprendžiant, rinkiminės laisvės reikalai buvo blogi. Todėl opinija šiapus Rusijos sienų turi pilno pagrindo reikalauti - ne to, kad seni režimai grįžtų - kad ir Baltijos tautos per laisvus rinkimus galėtų apsispręsti, kokios rūšies santvarkoje ir kokioje valstybinėje formoje jos nori gyventi."

GELIANČIOS ŽAIZDOS

"Göteborgs Handels och Sjöfarts Tidning" iš pat pirmųjų eilučių nustato: "Reikia aiškiai ir nedviprasmiškai pasakyti iš pat pradžios, kad jei tai, ką Baltijos tautos iškentėjo ir kenčia, sudaro išdavą tos naujos santvarkos, dėl kurios kariautas karas, tai tas karas neturi jokio pateisinimo. Tuo pat pagrindu pasaulis būtų galėjęs pasilaikyti ir Adolfą Hitlerį su jo sėbrais. Būtų galima pamanyti, kad Šeinius, toks karštas patriotas, nepagailėjo daug, pavaizduodamas savo krašto ir tautos nelaimingą baltį. Bet plikų faktų ir neginčytinų skaičių negalima paneigti vienu tuo pagrindu, kad jie iškelti aikštėn pilnu ryškumu... Būtinai turime skaityti Šeinius knygą. Ji pakelia žmogų iki skaudaus nusivylimo pajautimo pasaulyje, viešpataujančio nežiūrint išsiilgtos ir atsiektos pergalės prieš nacizmą. Tuo požiūriu tai nėra koks malonus skaitymas. Bet "realistiniai" prisitaikymo sugebėjimais nieko nebus atsiektą, jei bus pamirštos geliančios žaizdos. Jos tik užnuodys tautų gyvenimą."

IŠ AKTUALIOSIOS RYTŲ POLITIKOS

"Karlstads Tidningen", vakarų Švedijos įtakingas liberalų dienraštis, rašo: "Per mūsų krašte išgarsėjusius interpelacijos debatus prieš kurį laiką pavadino užsienių reikalų ministris Unden Baltijos tautų tikėjimą į tautinės laisvės atgavimą "iliuzijų politika". Skaudžiau nei šiuo pasakymu jau negalima išreikšti mažųjų Baltijos tautų tautinio jausmo. Jei šios tautos neatsisako tikėti savo laisve, tai gali ir nebūti tai kokia "iliuzijų politika". Nekartą ir seniau atrodė Baltijos tautų padėtis beviltiška, tačiau istorija nestovi juk vienoj vietoj. Šiandien galingieji gali kurią dieną pavirsti į dulkes, ir tai gal greičiau, nei kas nujaucia. Niekados nereikia sakyti niekados, ypatingai politiniais atvejais."

BALTIJOS TAUTŲ TEISĖS

"Santid och Framtid": "Mūsų krašte yra palinkimo, pasireiškusio ir administratyvinėse priemonėse, užčiaupti Baltijos pabėgėliams burną. Anksčiau turėjome tylėti apie vokiečių šunybės, dabar atėjo laikas tylėti apie rusų. Šeinius nusiskundžia visai pagrįstai. Jo knyga tai ne kokia propaganda. Tai gera informacija. Baltijos pabėgėliai turi pilną teisę žinoti, kas jų kraštuose dedasi, - juk jie paraginta ten grįžti, - ir kas atsitiko su tais, kurie sugrižo... Mes švedai taip pat turime teisę žinoti apie susovietintąją Baltiją tiesa. Vai kas yra iškėles klausimą, ar nebus Baltijos tautos pačios kaltos dėl savo likimo. Ar nevedė jos politikos, davusios pagrindą sovietų įtarimams? Šeinius neduoda savo knygoje tiesioginio atsakymo, bet netiesioginiai jis aiškiai parodo, kad Baltijos valstybės, o visų mažiausiai jo tėvynė Lietuva, jokių būdu prieš sovietus nėra vedusios kokios nors kiršinančios politikos. Priešingai. Vargiai pasiseks kokiam istorikui surasti kokią slapta dokumentą, kuris galėtų pateisinti sovietiškąją agresiją."

ANAPUS BALTIJOS GELEŽINĖS UŽDANGOS

"Dagens Nyheter", didžiausias Švedijos dienraštis, Ig. Šeinius knygos pasirodymo proga rašo: "Šiemet daugelis Europos valstybių atgavo laisvę... Bet anapus Baltijos jūros nusiteisia trys nedidelės šalys - Estija, Latvija ir Lietuva, - kurioms ateitis rodosi tamsi, tikriau - beviltiška. Po dviejų dešimčių metų neilgos laisvės jas okupavo Rusija, paskui Vokietija ir paskui vėl Rusija; kuri, atrodo, galutinai bus jas įjungusi į savo šešiolikos respublikų tarpą... Tos tautos pačios negali iškelti savo reikalo pasaulio akyse. Tai turi būti atlikta už jos sienų. Bet jei ir kažin kaip atrodytų Baltijos klausimas opus, jis neturi būti nutylėtas, jei nepageidaujama, kad šaunioji Atlanto deklaracija visiškai nenustotų savo vertės. Toje deklaracijoje, prie kurios prisidėjo ir Sovietų Sąjunga, pasakyta, kad santarvininkai "visoms tautoms pripažįsta teisę pasirinkti tokią valdžios formą, kurioje jos pačios nori gyventi, o taip pat pageidauja, kad suvereninės teisės ir savivalda būtų grąžinta toms, kurioms tai buvo išplėsta jėga." Ar Baltijos kraštų ta deklaracija neliečia? Tokį klausimą daug kas sau stato, ypatinai santarvininkų kraštuose, Anglijoje ir Amerikoje. Atsakyti į jį pirmiausia tenka Rusijai, ir tai, koks tas atsakymas bus, liečia ne tik Baltiją, bet ir visas kitas pasaulio laisvas tautas, pirmągi cilėję mažąsias tautas." Toliau, paminėjus pirmąją bolševikų okupaciją Baltijos kraštuose ir jos žiaurios padarinius, laikraštis aprašo įvykius, bolševikams antrą kartą "išvadavus" Baltijos kraštus: "Ekzekuciniai plutonai vėl pradėjo veikti, begalinės deportuojamų viškinės vėl pradėjo slinkti į Rytus, šeimyniniai ryšiai nutraukiami, nes vėl pradėta į įvairias puses, nežinomam juodam likimui siuntinėti vyrai sau, žmonos vėl sau, ir vaikai sau. Pabėgėlių bangos, darbininkai, žvejai ir ūkininkai, pasinešę lauk iš savo krašto, vėl pasirenkami, su didžiausiu pavojumi gyvybei ir nežinūrint didžiausių kliūčių, pasiekti visai svetimus kraštus, nei likti namie. Anapus nuleistos geležinės uždangos toliau tęsiasi tragedija."

 LIETUVIŠKA DAINA SKAMBA IR PRIE MONBLANO

KAIP GYVENA LIETUVIAI TREMTINIAI ŠVEICARIJOJE

Kai Vokietija drebėjo ir griuvo nuo bombų, kai ši žemė degė už savo nedorus nuopelnus, daugybės lietuvių akys per snieguotus kalnus išganingai buvo nukreiptos į Šveicariją. Bet siena tada tvirtai buvo saugoma ir uždaryta, o naciai mus žiauriai iš pasienio vaikė. Šveicarija beliko tik svajonių šalimi...

Tačiau jau frontui griūvant ant galvos, Šveicarijos siena buvo atidaryta ir daug lietuvių, kantriai šios progos tykojusių pasieny, perbėgo į ten balandžio 21-26 dienomis.

Perėję sieną lietuviai, kaip ir kiti svetiūšaliai, pirmiausia pateko į Adliswilio karantiną. Išgyventą ten savaitę lietuviai prisimena su neslepiamu kartėliu. Vėliau jie buvo patalpinti į "gerą" lagerį - vienon mokyklon. Gyventojai buvo labai palankūs pabėgėliams: didelėmis eilėmisėjo ir dalino saldinius, cigaretes ir vaikams žaisliukus. Paskui atėjo dūdų orkestrai ir linksmo pabėgėlius trenksmingais maršais, nors šie ir buvo mirtinai išvargę.

Po kurio laiko lietuviai buvo patalpinti į atskirus "hoimus" arba "židinius" /mes tai vadiname stovyklomis/. O daugumas pateko į darbo stovyklas, daugiausia prie miškų darbų kalnuose.

-0-

Bene didžiausias lietuvių židinyš Šveicarijoje yra Yverdone kurorte, kur ir sukasi visas lietuviškasis pabėgėlių kultūrinis gyvenimas. Jis įkurdintas "Hotel de la Prairie". Tai geriausias ir erdviausias Yverdono viešbutis, esantis nuošaliau miestelio tarp senų liepų. Židinio kūrimosi pradžioje buvo 103 suaugę asmenys ir 30 vaikų. Dabar ten gyvena įvairiausių profesijų 70-80 asmenų. Jauniausias gyventojas yra 2 mėn., seniausias - 70 metų. Tai daugiausia šeimos, viengungių visai mažai.

Židinio "raudonojoje salėje" įrengta koplytėlė, kurios altoriuje yra susimastęs lietuviškas Rūpintojėlis. Be to, Yverdono parapijos bažnytėlės šventoriuje yra pastatytas lietuviškas kryžius - koplytėlė lietuvių pabėgėlių buvimui atminti.

1945.X.8 Yverdono židinyje iškilmingai buvo atidaryta pirmoji lietuviška pradžios mokykla Šveicarijoje. Šioje mokykloje mokosi 8 mergaitės ir 10 berniukų. Dirba dvi mokytojos.

Židinyš turi 30 dainininkų chorą, kuriam vadovauja A. Stasilis. Repertuarą sudaro beveik vieno komp. St. Šimkaus dainos, netik šio kompozitoriaus gaidas pavyko gauti. Pirmas viešas šio choro pasirodymas įvyko 1945 m. gegužės mėn., dar Adliswilio karantino lageryje. O iki šiol choras turėjo dešimtį viešų pasirodymų. Choro nuotraukos buvo patalpintos šveicarų spaudoje, o jis pats susilaukė teigiamų įvertinimų. Ypač choras išpopuliarėjo pasirodydamas šveicarų tautos šventėje 1945 m. rugpiūčio 1 d. Visos choristės turi tautinius rūbus. Susikūrė dar atskiri vyrų ir moterų chorai bei moterų kvartetas.

Yra ir tautinių šokių grupė, kuriai vadovauja L. Launeckienė. Yverdone židinyse labai intensyviai ruošėsi lietuvių meno ir kultūros savaitėi. Menininkai pašė ir skaptavo Rūpintojėlius, choras be partraukos repetavo, tautinių šokių šokėjai šoko sukaite. Tačiau šitoji savaitė ne dėl lietuvių kaltės neįvyko. Tas labai paveikė ir lietuvių ūpą. Tautinių šokių šokėjams net praėjęs noras ir bešokti...

Židinio moterų kvartetas, vad. H. Noreikienės, ir pora solisčių su akomp. A. Stasiuliu, šveicariškai vadovybei paraginus ir globojant, turėjo trylikos dienų gastroles po įvairius "heimus" ir darbo stovyklas. Turėta labai didelio pasisekimo. Kelionėje dar prie jų prisijungė toki pat benamiai Vienos operos bosas Weidmann ir vengras smuikininkas Dr. Yrtvo Arato. Trupai pagausėjus pajvairinta ir programa. Kvarteto dalyvės ėmė šokti ir tautinius šokius, kurie nepaprastai sužavėję šveicarus ir kitus svetimšalius. Lietuvška daina liūdnai suskambėjo prie pat Monblano ir Trient viršūnių ledyno. Jų koncertų klausėsi su dideliu užsidedimu ne tik tautiečiai, bet ir lenkai, jugoslavai, graikai, vengrai, italai, serbai, vokiečiai ir kt.

-o-

Toki tat maždaug mūsų brolių Šveicarijoje dvasiniai reikalai. O kaip kūno reikaliukai?

Valgis yra geras ir jo nemažai. Štai Yverdone židinio vienos dienos meniu: pusryčiai - baltinta kava, duona, sviestas arba marmeladas arba sūris; pietūs - sriuba, keptos bulvės, šneceklis ir vienas obuolys; vakarienė - pagal šveicarišką virtuvę - įvairios košės ir kompotas. Be to, daug vitamininių daržovių, net iki nusibodimo. Senukai, ligoniai ir sunkiai dirbantieji gauna papildomą maistą. Kūdikiai turi savo atskirą virtuvėlę.

Kiekviena šeima "heime" turi atskirą kambarį. Dirba visi - kas tik išgali. Štai to židinio darbo administracija: raštinės personalas - 7 asmenys, 1 gydytojas, 1 dantų gyd., virtuvė - 14 asm., namų švaros priežiūra - 6 asm., naktiniai budėtojai - 3 asm., valgių pad. skyr. - 5, baltinių taisymo - 6, skalbykla - 5, siuvėjų - 1, mokytojų - 2, pečių kūrenimo tarnyba, transportas, batų taisymas, kirpykla - 9 asm. Kiti eksploatuoja daržą.

Keliamasi 6,45 val. Už darbą mokamas mažas atlyginimas. Kas šešios savaitės gaunama 3 dienas atostogų. Tada laisvas nuo židinio darbų ir galima vykti kur norima, jei tik kišenėje turima retą svečią - franką. Atsiradę jau tokių, kurie aplankę Lozaną, Alpes ir garsų Keturių Kantonų ežerą. Bet tokių labai mažai.

Laisvalaikis praleidžiamas skaitykloje, nes čia kūrenasi pečius; kambariai yra nešildomi. Skaitykloje yra laikraščių, žurnalų, šachmatai, radijas, didelė brangenybė - kelios lietuviškos knygos, na ir, žinoma, kortos...

Dėvi kas ką turi. Apsukresnieji, sugraibę kur frankų, nusipirko ištaigingus "Bally" batus, kurie, sako, nevisai tinka prie nutrintų ir nublizgintų pabėgėlių kelnų...

O sveikatos globa nepaprastai rūpinamasi. Visuose atvejuose pabėgėliams yra atviros visos šveicarų ligoninės, klinikos ar sanatorijos. Tai būsią vienas geriausių atsiminimų.

Dar kitokios nuotaikos yra Cossonay ar Mollendruz darbo stovyklose, 1080 m aukštumoje. Apie jas vėliau papasakosime.

APIE

Lietuva

IR LIETUVIUS

"LIETUVOS GARBĖ YRA NEPALIESTA"

Buv. Lietuvos užsienių reikalų ministeris Stasys Lozoraitis, apžvelgdamas lietuvių tremtinių padėtį svetimuose kraštuose, Švedijoje išsėinančio lietuvių laikraščio "Svetur" Nr. 1/10/ tarp kita ko rašo: "Vieno tačiau jausmo niekada neturi būti mūsų širdyje: kad esame kuo nors menkesni, mažiau garbingi už tuos, kurie turi savo imperatorius ar prezidentus, savo namus ir savo gyvenimą. Mes turime teisę pakelta galva žiūrėti tiesiai į akis kiekvienam, kuris grįžta iš San Francisko, kur mūsų nebuvo, ar kuris važiuoja į kitą konferenciją, kur mūsų nebus. Mes galime eiti pakelta galva, nes mūsų garbė - valstybinė, tautinė, asmeninė - nesutepta. Tame, kas įvyko Europoje, kas ištiko Lietuvą, kas tebovyksta Europoje, toje bangoje neteisėtumo, melo cinizmo ir nežmoniškumo, kuri grėsia paskandinti Europą su jos doros sąvokomis ir paskutinėmis sveiko proto liekanomis, - yra daug kieno kaltės, bet nėra nei Lietuvos Valstybės, nei lietuvių tautos kaltės. Ir kiekvienas mūsų tremtinys turėjo apleisti savo kraštą bei savo namus dėl to, kad yra garbingas pilietis ir Europietis, o tokiems "progresyvinėje demokratijoje" nėra vietos nė gyvenimo. Bet ateis laikas, kada mes vėl turėsime savo vietą ir savo gyvenimą. 1935 metų rudenį, kai Klaipėdos rinkimų išvakarėse Hitleris pasakė kalbą, kurioje brutališkai puolė Lietuvą, anuo metu vienintelę valstybę, kuri drįso priešintis nacionalsocialistų ir iš viso vokiečių ekspansijai, Lietuvos delegatas Tautų Sąjungoje, kreipdamasis į civilizuotą pasaulį, atrėmė to barbaro pramanytus kaltinimus ir savo kalbą užbaigė pareikšdamas, jog "Lietuvos garbė yra nepaliesta". Taip yra ir šiandien. O Hitleris gulį po Berlyno griuvėsiais."

LIETUVAITĖ PRINCESĖ ILSISI ŠVEICARIJOS ŽEMĖJE

Apie 3 km nuo garsaus universiteto miesto Fribourgo, perėjus svaiginančiame aukštyje kabantį lieptą, prie Bourgillon kaimelio yra kukli bažnytėlė su Stobukl. Dievo Motinos paveikslu altoriuje. Tos bažnytėlės kapinių žemėje ilsisi lietuvaitės kunigaikštytės Mikalojos Radvilaitės - Kierzgailos palikai, mirusios 1945 metų pavasarį. Ant kuklaus medinio kryželio yra toks užrašas: "R.I.G. Princesse Micolas Radziwill ne Medelaine Zawiezs Kierzgayllo 1861 - 1945." Princesė gimė Varšuvoje, bet didžia sau garbę skaitė vadintis lietuvaitė. Turėjo Lietuvos pilietybę ir jos pase įrašyta tautybė - lietuvaitė. Tarp daugelio turėtų ordenu, ją puošė ir lietuviškasis D.L.V. Godimino ordenas. Kunigaikštytė savo gyvenime nemėgo tik vieno: gėlių... Todėl ir jos kapą tolimoje kluotos Šveicarijos žemėje nepuošia jokia gėlėle. Kurigai šytė buvo paskutinė Kierzgailų giminės ainė. /ŠL/

LIETUVA IŠSAUGOJO NEUTRALUMĄ

1945 m. pabaigoje "Boreas Publishing Co" Londone išleido Dr. F.V. Pick 172 psl. knygą "The Baltic Nations, Estonia, Latvia and Lithuania". Šioj naujoj knygoj apie Baltijos tautas autorius objektingai nušviečia visų trijų tautų istoriją ir stipriais argumentais pagrindžia jų teisę į nepriklausomą gyvenimą. Pick pažymi, kad kilus karui Baltijos tautos liko ištikimos savo neutralumo politikai. Autoriaus teigimu, ypač Lietuva karo pradžioj buvo patekusi į pavojingus politinius verpetus. 1939 m. rugsėjo mėn. tarp 8 ir 14 d. von Ribbentropo dešinioji ranka užsienių reikalų ministerijoj Dr. Kleist, vokiečių vyriausybės pavestas, net tris kartus siūlęs Lietuvos atstovui Berlyne ministeriui Škirpai, kad Lietuva įsijungtų į karą prieš Lenkiją ir atsiimtų Vilnių. Nors Vilnius Lietuvai buvo neįkainojamas turtas, bet net gi už tą kainą, kaip Pick rašo, Lietuva nenorėjo turėti nieko bendro su nacistine Vokietija ir 1939 m. rugsėjo 11 d. dar kartą patvirtino savo neutralitetą. Įžygiavus Sovietų kariuomenei į Lenkiją, kaip Pick teigia, pats von Ribbentrop asmeniškai padaręs spaudimą į p. Škirpą, kad Lietuvos vyriausybė pagaliau pradėtų veikti, nes Lietuva esanti atsidūrusi vokiečių įtakos sferoje. Lietuvos vyriausybė vėl kategoriškai atsisakė. Kiek vėliau susitikus Maskvoje Ribbentropui su Molotovu, kaip autorius teigia, Sovietams pareikalavus, Lietuva perėjusi į jų įtakos sferą. Po šito susitarimo, rašo Pick, Stalinas pareiškęs Lietuvos užsienių reikalų ministerijai, kad išgelbėjęs Lietuvą nuo įjungimo į nacistinės įtakos sferą. Nuo to laiko lietuviai statė sau klausimus: išgelbėjo - bet kam? Lietuviams?" /LLV/

ŠVEDIJOS LIETUVIAI

Stockholme įsisteigė Švedijos Lietuvių Draugija. Draugijos tikslas yra sujungti visus Švedijoje gyvenančius lietuvius į vieną šeimą, solidarumo ir tarpusavio pagalbos pagrindais, išlaikyti jos narių tarpe lietuvių tautinę ideologiją ir prisidėti prie tarpusavio lietuvių ir švedų tautų susiartinimo. Draugija neturi jokio politinio pobūdžio. /S/

LIETUVIŲ KALBA JAV UNIVERSITETUOSE

JAV Rytų Europos kalbų mokytojų sąjunga praneša, kad šiuo metu lietuvių kalbos mokoma keturiuose Jungtinių Amerikos Valstybių universitetuose, būtent: 1. University of California, 2. Harvard University, 3. University of North Carolina ir 4. Princeton University. /LLV/

"THE BALTIC REVIEW"

"The Baltic Review" yra periodinis leidinys, pasiimęs savo uždavinį tiokti informacijas apie Pabaltijo valstybes, apie šių šalių tautas ir jų kultūrą. Leidinio tikslas - padėti baltams tarpusavy aptarti ir panagrinėti savo gyvybinės problemas, naudojant susižinojimui pasaulinę anglų kalbą. Leidinys taip pat pageidauja būti draugu visiems baltų draugams, teikdamas jiems žinias apie mus. Tutinyje telpa išsamūs straipsniai, kurie paaiškina visų trijų Pabaltijo valstybių savitumo paaiškinimo temas.

Šiuo leidiniu lietuviai, latviai ir estai žino, kad seniai išsvajota vienybė yra galima. Į tą vienybę jungia vieninga kova dėl laisvės. Gražu, kad tokiu sunkiu momentu saujelė tremtinių be išpūsto triukšmo ir be išteklių dirba pozityvų darbą ir teikia pavyzdį kitoms išsivijoms. Leidinys išsina Švedijoje, Stockholm, Blauchengatan 14.

"AR JTO IŠGIRS PABALTIJO VALSTYBIŲ BALSA, ŠAUKLIANTĮ JAS IŠLAISVINTI?"

Tokia antrašte savaitraštis "Mondes" įdėjo prancūzų publicisto Henryde Chambon straipsnį, kuris taip aptaria Lietuvos klausimą: "Radijo komentatorius pastaruoju metu nurodė, kad Pabaltijo valstybės išsiskiria iš Rusijos, jų kaimyno, rasė, kalba, kultūra, tikyba, papročiais ir tradicijomis. Tos valstybės taip ilgai Rusijai priklausė, kad šiandienykštis jų prijungimas yra suprantamas ir naturalus. Tas aiškinimas ypač stebina, nes jis palankus kariniams laimėjimams. Jis primena daugelį aiškinimų 1940-44 metais, vertusių kumščius sugniaužti, kai tiesa nuolat buvo iškraipoma. Lietuva XIV amžiuje buvo galingiausia valstybė Rytų Europoje. Ji sudarė 1569 m. uniją su Lenkija, kurios nelemtą likimą turėjo sekti iki paskutinio palalinimo. Tai reiškia, kad ji per 124 metus buvo rusų valdoma. Ji išsilaisvino, kai santarvininkai laimėjo karą. Taikos sutartis su SSRS pasirašyta 1920.VII.12 Maskvoje. Tos sutarties 1 straipsnį pravartu ir šiandien prisiminti: "Pasirėmus SPTRRS deklaracija, visos tautos turi laisvą apsisprendimo teisę, kuri gali būti išplėsta ligi visiško atsiskyrimo nuo valstybės, kurios dalį sudarė Rusija, be paslėptų minčių, pripažįsta Lietuvos valstybę nepriklausoma ir suverenine su visomis teisinėmis išvadomis, išplaukiančiomis iš šio pripažinimo. Rusija amžiams atsisako suvereninių teisių į lietuvių tautą ir jos žemes. Ankstesnis Lietuvos priklausymas Rusijai lietuvių tautos jokių požymių nepareigoja savoje teritorijoje." Šia sutartimi atsisakoma bet kurių suvereninių teisių, kurios anksčiau priklausė caristinei Rusijai.

Pažadai ir tikrovė. - Maskva jau 1940 m. pradžioje buvo nusistačiusi užimti Pabaltijo valstybes. Birželio mėn. tuo klausimu nebuvo jokių įvejonų, nors 1939 m., sutartį pasirašius, Stalinas iškilmingai delegacijų atstovams pažadėjo, kad valstybių nepriklausomybė nebus pažeista. Kelioms dienoms pralinkus, Molotovs pareiškė žinomoje kalboje, kad Pabaltijo valstybės nesulauks jokio pavojaus iš Sovietų pusės. Nepagrįstas priežastis sugalvojus, SSRS kiekvienai valstybei atskirai įteikia ultimatumą. Raudonosios armijos 800.000 karių užima Pabaltiją, o visa administracija netrukus patenka į sovietų agentų rankas.

Tuometinis Lietuvos vyriausybės ministras pirmininkas V. Krėvė-Mickevičius, 1940.VI.30 nuvykęs į Maskvą išaiškinti ir ginti savo krašto reikalus, išgirsta Molotovo tokį atsakymą: "Mes įtikinsime lietuvių tautą. Jūs matysite, kad tauta po kelių mėnesių paprašys Lietuvą įjungti į SSRS..." "Toliau laikraštis pažymi apie "vienbalsį" pritarimą įvesti Lietuvoje sovietinę santvarką ir bendrai Lietuvos subolševikinimą.

"Jėga ir teisė. - Visa tai sudarė pagrindą JAV užs. reikalų ministeriui 1940.VII.23 pareikšti: "Reikia kuo veikiau išsiaiškinti išvadą dėl Pabaltijo respublikų - Lietuvos, Latvijos ir

Estijos - politinės nepriklausomybės panaikinimą, padaryto vieno galingiausio jų kaimyno. JAV sekė tų tautų nepaprastą pažangą su didžiausia simpatija ir gyvu susidomėjimu. Mes smerkiame šį nusikaltimą valstybės, kuri gali būti galingiausia, daryti žygius prieš kitas valstybes, nors jos būtų silpniausios, kištis į jų vidaus reikalus, panaudojus karinę pajėgą ar grąšinimus." Toliau laikraštis, paminėdamas JAV lietuvių padarytus žygius Lietuvos reikalui, taip baigia straipsnį: "Taikos konferencijai teks spręsti Pabaltijo valstybių likimą. Rusija neabejotinai reikalaus, kad šis klausimas būtų skaitomas jos vidaus reikalu, nors tai prieštarauja faktinai padėčiai, nes tos valstybės ir dabar yra nepriklausomos, de facto ir de jure pripažintomis daugelio valstybių... Teherano, Jaltos ir San Francisko Konferencijos teikė kilnias ir pagrįstas viltis. Ar galima daryti išvadą, jog jos jau pamirštos? Reikia tikėtis, kad prieš valstybės vyrams galutinai nutariant bus išklausytas dilysis teisingumo balsas. Ar JTO tuo tarpu negalėtų šį klausimą dienotvarkėn įrašyti, kaip tai padarė su Irano, Graikijos ir Indonezijos klausimais?" /EI/

ZINIOS

13

Tiltnės

LIETUVIAI PARTIZANAI NAUJINAMI

Kai karas su Vokietija buvo baigtas, daug kas spėjo, kad rusai savo kariuomenę pasuks persekioti užimtųjų kraštų žmonėms - Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir kitose šalyse, norinčiose nusikratyti bolševikiškojo išvalavimo. Tio spėjimai pasitvirtino. Jau anksčiau buvo pranešama, kad kai kuriose Lankijos giriose Maskva su tankais ir lėktuvais naikino laisvės kovotojus. Tas nešvarus ir gėdingas darbas buvo pavestas rusų generolams. Tarp jų yra ir labai išgarsintas Žukovas. Jų pulkai yra nukreipti prieš laisvės kovotojus Lietuvoje. Tai paliudijo lietuvių partizanų šauksmas iš Lietuvos, pagautas Europoje per radiją ir telegrama atsiųstas į Jungtines Amerikos Valstybes. Tas lietuvių partizanų šauksmas iš Lietuvos pasiekė Ameriką kaip tik antrą Amerikos Lietuvių Kongreso dieną Čikagoje ir ten buvo perskaitytas. Tai yra šauksmas baigiamų žudyti lietuvių - paskutinis pagalbos prašymas. Drauge tai yra tiesioginis liudijimas, kaip rusai naikina ir žudo lietuvių tautą. Atsiųstoji telegrama skamba: "Štai žodinis lietuvių partizanų radio šauksmas spalio 2 dieną: Mūsų dienos baigiasi. Žukovo armijos su specialiais šunų batalijonais valo kraštą nuo partizanų. Lietuviai, esantieji toliau, padėkit, gelbėkit. Atvažiuokite Lietuvon, ragite tik lykumas." Lietuvos partizanai daugiausia veikė giriose. Žiemai atėjus, jų veikimo sąlygos turėjo žymiai pasunkėti. Dabar rusai nukreipė didžiulę savo militarinę galią prieš mūsų lietuvių

tautą ir jos laisvės kovotojus, kurių šauksmas skamba tragiškai. Jų žodis juo skalesnis, kad demokratinis pasaulis nenori išgirsti laisvės šaukiančiųjų balso. /s/

MEDALIAI DAUGIAVAIKĖMS MOTINOMS

Visoj Sovietų Sąjungoj šeimos skatinamos turėti daugiau vaikų. Tuo tikslu daug vaikų pagimdžiusios ir išauginusios motinos apdovanojamos ordenuis. Ši akcija vykdoma ir Lietuvoje. Visuos Lietuvos kampuos surašinėjamos daugiavaikės šeimos. TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas - pirm. J. Paleckis ir sekret. St. Pupeikis - savo "įsakais" tokių šeimų motinas apdovanoja. 9 vaikus pagimdžiusios ir išauginusios motinos gauna ordeną "Motinos šlovė" I laipsnio, 8 vaikus pagimdžiusios ir išauginusios motinos gauna "Motinos šlovė" II laipsnio, 7 vaikus - "Motinos šlovė" III laipsnio, 6 vaikus - "Motinystės medali" I laipsnio, o 5 vaikus - "Motinystės medali" II laipsnio. /LLV/

GUZEVIČIUS NAUJOSE PAREIGOSE

Prie Lietuvos TSR liaudies komisarų tarybos įsteigtas Kultūros Švietimo Įstaigų Komitetas, kurio pirmininku paskirtas garsusis Aleks. Guzevičius, 1940-41 m. buvęs vienas reikalingų liaudies komisaras ir žymiai prisidėjęs prie lietuvių išvažiavimo į Sovietų Sąjungos gilumą. Šis komitetas savo žinion iš švietimo liaudies komisariato perimsiąs bibliotekas, muziejus, klubus, skaityklas, paskaitų biurus ir kitas panašias įstaigas. Iš panašių skyrimų matyti, kad pas sovietus kiekvienas asmuo "tinka" valovauti, bet kurioj srity, svarbu tik, kad jis būtų pirmasis bolševikas.

APIE DABARTINĘ KLAIPĖDĄ

Škotijos "Išsiviių Draugas" pacitavo kai kurias vietas iš ilgesnio Ivano Zigalovo straipsnio apie dabartinę Klaipėdą. Iv. Zigalovas rašo: "Vokiečiai sunaikino miestą ir jo uostą. Jų padaryta žala siekia šimtus milijonų rublių. Mieste jie sunaikino vandentiekį, telefono įrengimus, telegrafo įstaigas. Geležinkelio stotis ir pramonės įmonės buvo sugadintos, o elektros stotis labai sugriauta. Retas kuris pastatas išliko nesugadintas. Vokiečiai sudėgino sandėlius, išsprogdino kranus ir nuskandino 65 tonų plaukiojantį kraną. Jie išėmė mašinas iš laivų statyklos ir išvežė jas Vokietijon, o lirbtuves sprogdino. Nemaža brangių įrengimų nuskandinta Baltijos jūroje. Dabar Klaipėdoje yra apie 4.000 gyventojų. Atilarytas viešbutis, kino teatras, lramos teatras." Paskutinėmis žiniomis, dabar Klaipėdoje veikia 2 lietuvių ir 1 rusų gimnazija, muzikos mokykla, žuvies technikumai ir dviejų metų jūrininkystės mokykla.

ĮVAIRIOS ŽINIOS

Lietuvoje išlaidinta 600.000 ha žemės bežemiams ir mažžemiams, veikia 42 mašinų-traktorių nuomojimo stotys, 265 arklių nuomojimo stotys ir įkurta 30 kolchozų. - Zarasų apskr. ūkininkai parlavė valstybei 101 6 jiems skirta kiekio javų. "Aukštųjų apskr. ūkininkai atliko bulvių paruošos planą 130 %.

"L'Aube" lenkų klausimu patiekia šiuos komentarus: "Ar ne-stebėtina, kad Lenkijos vakarinė siena nuolat emigrantų peržen-giama ir tuo metu, kai santarvininkų vyriausybės lenkus, išblaš-kytus Vakarų Europoje, skatina grįžti į savo kraštą. Patriotai, dalyvavę politiniame gyvenime, turi aploisti savo šalį, kad iš-gelbėjus savo galvą. Deja, bet tiesa, kad Lenkija pergyvena sun-čias dienas, lienas politinių žmogūlyščių. Juk neįsaku patir-ti, kad, pav., Scibioriek, ūkininkų sąjungos pirmininkas, rastas no-gyvas bute ir, būtent, kai buvo paskelbta, jog įsijungė į Mikolaj-cziko partiją. Visuose Lenkijos miestuose kas naktį vyksta gau-sybė suėmimų, ypač priklausančių ūkininkų ir krikščionių demok-ratų partijoms." - "Paris Matin" rašė, kad nurodo eilę asmenų, ku-rie buvo iki šio metu nužudyti. Be B. Scibioriek, nužudyta Jan Rytlewski, krikščionių dem. pirmininkas, Jozef Urona, Mikolajczik partijos pavaldotojas, Krzeszy Staw komentantas Sokilowski, ūki-ninkų partijai velionujas ir ypatingai pasižymėjęs kovose prieš vokiečius. Kuriam laikui praečius, jo layonas rastas, bet ne-buvę jokio teismo. Laikraštis tvirtina: "Šios žinios pateko į Londoną ne kuriuo slapto būdu, bet per rankas oficialios parti-jos, kurios atstovai sėdi Varšuvos vyriausybėje ir, normaliu me-tu, dalyvaujama ateinančiuose rinkimuose užimtų viena svarbesnių vietų." Minėtos pareiškimos iššaukė lenkų vyriausybėje ir jos atstovų tarpe JTO pilnatyje nemazą susijaušinimą. Modzele-ski, Lenkijos atstovas Saugumo Taryboje ir Stanczyk, darbo ministe-ris Varšuvoje, sukviatė spaudos atstovus Londono ir jiems pa-reiškė, kad ne vien tik ūkininkų partijos, bet ir kitų demokra-tinių lenkų partijų atstovai yra buvę sukonis teroristų, pri-klausiusių Vlasovo armijai ir reakcionieriško papirkto elemen-to. /EI/

JTO pilnaitys: iškeliamųjų asmenų klausimas nebuvo sutarti-
nai išspręstas. Sovietų atstovas Višinskis pasiūlė JTO pilna-
čiai nutarti: a/iškeliamiesiems užtrausti stovyklose vesti pro-
paganda, grėsinčia JTO narių interesams; b/stovyklų vadovybė
turi būti paskirta atitinkamų valstybių savo piliečiams glo-
bėti; c/caro nusikaltėlius, kolaboracionistus bausi pagal įs-
tatus atitinkamų valstybių ir į jas kuogr išiausia gražinti.
JAV atstovė p.E. Roos-welt dėl šių siūlymų pareiškė: "JTO nori
žmogaus teises išskirti plačiausia žodžio prasme. Niekas ne-
sipriešins, jei pilietis, kovojęs prieš savą valstybę, būtų nu-
baustas. Bet reikia numatyti atvejį, kai asmenys, kovoję prieš
savą valstybę, nenori grįžti į tėvybę, nes negali pakelti ten
savo pačių sąžinės. Tokių asmenų negalima išsiųsti, "tokiai kategorijai"
negalima taikyti jokių bausmių, nes jie yra piliečiai ir turi būti glo-
bami, kaip ir visi kiti piliečiai."

"iškeliantis pareikšti nuomones, o ypač priimtinas jų didžiuliam. Aš skaitau, kad Sovietų siūlymu norima užgniaužti žmogaus teises ir laisvę." Britų atstovas Mac Neil nurodo, kad tikrieji karo nusikaltėliai turi būti baulžiami, bet iškeliantieji ir pabėgėliai naudojami JTO globai. Naujosios Zelandijos atstovas Fraser taria: "Turėkime galvoje, kad gimstant JTO nebūtume liudinin-kais laisvės laidotuvių. Pasaulinis karas atnešė vi ten žmogaus garbimo, jo negerbimą." JTO pilnatis atmetė visus Sovietų siūlymus. Pirmąjį siūlymą atmetė 31 balsu prieš 10, antrąjį - 29 balsais prieš 8, 8 susilaikius, trečiąjį - 26 balsais prieš 18, 6 susilaikius. /EI/

SOVIETŲ - ANGLŲ GINČAS JTO PILNATYJE

Sovietų iškeltas britams kaltinimas dėl britų kariuomenės laikymo Graikijoje JTO pilnatyje privedė prie gana karštų ginčų. Bevinas, atsakydamas į Višinskio kaltinimą, pareiškė, kad Graikijoje britai laiko mažą skaičių kariuomenės, kai Bulgarija mobilizavo 100.000 vyrų, Jugoslavija 300.000, o rusai ten laiką milžinišką nekontroliuojamą kariuomenę. Ar tai sudaro pavojų pasaulinei taikai? Didžiausias pavojus, pareiškė toliau Bevinas, pasaulinei taikai gresia iš rusų pusės, jų nuolatinė propaganda iš Maskvos, panaudojimu visų kresčių komunistų partijų puolant britų tautą ir vyriausybę, kartoju, čia yra didžiausias pavojus taikai. Aš nuvokiū, kai visa tai turi žymiai gilesnę prasmę, kurios esmę nežino SSSR." Tą "gilesnę prasmę" šiandien nesunku nuvokti. Vašingtono Baltiesiems Rūmams artimas žurnalistas W. Lippmann "New York Herald Tribune" rašo: "Višinskis nieko nenori sukoti, bet spraus-tis ir spausiti įvairiais manevrais, kad palaužus britų užtvėrą Balkanuose, Turkijoje ir Irane. Jis nori, kad sovietai ten turė-tų užtektingai įtakos. Tegu nepamiršta Rusija, kad savo vorėla i Viduržemio jūrą palies ir JAV reikalus... Mes nesiekiamo i Troic monopolio, bet taipgi negalime keisti esamos strateginės padė-ties Viduržemio jūroje, Persų įlankoje ar šiaurės Raminjame Van-denyno." - "L'Epoque" rašo: "Jei Rusija reikalauja britus sti-traukti tris divizijas iš Graikijos, tris divizijas iš Artimų-jų Rytų, kodėl ji neduoda pavyzdžio? Sovietai laiko 200.000 ka-rių Irane, 300 divizijų nuo Baltosios iki Juodųjų jūrų, 400.000 vyrų Austrijoje, milijoną Bulgarijoje, nekalbant apie Lenkiją ir Vengriją. Anglų spauda nurodo, kad anglų - sovietų santykiai yra pašlije. Stalino - Churchillio draugiškumo santarvė dinga. Krem-lius vėl grįžta prie taktikos, žinomos prieš 1942 m. Koninter-nas yra visur pastatęs savo agentus: Lenkijoje - Bierrut, Osu-bka - Morawski, Bulgarijoje - Dimitrov, Guergujev, Jugoslavijoje - Tito, Kardelj, Makedonijoje - Vlahovii, Čekoslovakijoje - Gott-wali, Zorin, Suomijoje - Kuusinen, Rumunijoje - Groza, Pauker, Fran-cūzijoje - Thorez, Marty. O juk toji pat taktika taikoma Graiki-joje, Artimuosiuose Rytuose, Afganistane, Indijoje, Tolimuosiuose Rytuose, kaip E. Bavin teisingai pažymėjo savo kalboje."

T a i k a a r k a r a s ? JTO buvę nesutarimai pasauli-nėje spaudoje sukėlė didelį nerimastį, kuriuo dar ir šiandieną gyvena. Molotovo priešrinkiminė kalba ne tik neišblaškė karo baimės, bet gi net sustiprino. Ar gali Rusija ramiai žiūrėti, klausia Molotovas, kai šimtai tūkstančių vokiečių yra įjungti

į okupacinę kariuomenę? Italijoje santarvininkai laiko tūkstančius fašistų lenkų, vadovaujamų gen. Anders. Austrijoje, ne sovietinėse zonose, palikti "baltųjų" pėstininkų pulkai, neseniai klausę Hitlerio įsakymų. Štai tai turi ir toliau dideliu atsitéjimu rūpintis tautos apginklavimus.

Anglų, amerikiečių ir prancūzų spauda, sąryšy su buvusiais ginčais tarp britų ir rusų JTO Saug. Taryboje, kelia aliarmuojantį klausimą ar išvengiamas karas. Jei kai kurie laikraščiai tik spėja jo neišvengiamumą, "Temoinage Chrétien" tvirtina: "Karas yra prie mūsų durų. Jei kažkurie nėra stebuklingi veiksniai padėsiantys nepakais, po kelių mėnesių Prancūzija vėl turės išgyventi naujas karo baigsys ir okupaciją... Rusų kariuomenė iš Europos nenorės grįžti į žiaurų stačianoviščių sistemą. 500 divizijų gražinti į kraštą įvairiais požiūriais yra neįgalu." Į šį tvirtinimą "L'Humanité" atsiliepia: "Kazokai yra penktame etape į Paryžių." - "Resistance" rašo: "Dabar reikia rūpintis ne smulkmenomis, bet didžiuoju galybių anlagenizmu, kuris gali virsti konfliktu. Rusija visur susikerta su britų interesus, siekiančiais patikrinti laisvą kelią į Indiją." Tuo tarpu galima daryti išvadą, kad asmeniams klausinams išspręsti dar nesurasta tinkama būdė. Karo palikimas sunkus. Nauji klausimai iškyla. Dabartiniais sprendimais jie tik JTO atidėti tolimesniam laikui. Visame pasaulyje siaučia neramumai. Įguly tik nežymi dalis gražinta į namus. Artimojo ateityje galima dar didesnė įtampa. Šiuo metu įtakingiausių amerikiečių kreipinasis į Trumaną, prašant jį sustiprinti JTO, kelti jos autoritetą ir griebtis priemonių, kad atominė energija nebūtų panaudota tikslu griauti, rožėsi, nėra prankstyvas. /EI/

Literika

MRS. E. ROOSEWELT PAS LIETUVIUS. - Vasario 14 d. JAV mirusio prez. Roosevelto žmona Mrs. Eleanor Roosevelt, lydimą amerikiečių kerininkų ir žurnalistų, lankėsi Wiesbadeno DP stovykloje. Visų stovyklos tautybių vardu aukštąją viešnią pasveikino adv. J. Telišius. Tautų atstovės įteikė gėlių, o lietuvių vardu buvo įteikta medžio skulptūra "Vargo motykla", kurią Mrs. Roosevelt ypatingai susidomėjo. Vėliau viešnia aplankė lietuvių tautinį ansamblį, repetuojantį "Nemumui žydint" pramjerą. Čia ji buvo pasveikinta daina "Ilgiausių metų" ir kartu su ansambličiais nusifotografavo. Išvykstančiai aukštąjai viešniai lietuvių gimnazija įteikė 144 lietuvių tautiniuose irabužiuose.

B. BRAZDŽIONIO POEZIJOS KNYGA. - Neseniai iš spaudos išėjo Bernardo Brazdžionio nauja poezijos knyga "Svetimi kalnai." Tai išėivijoje parašytų eilėraščių rinkinys, kurį sudaro šie skyriai: Nutrauktos stygos, Griuvėsiai, Po Alpių šešėliai, Tėviškės, dūmai, Žiemos kregždės ir Pavasarėjant. Rin-

kinys stambokas, 190 psl. Išleido Antanas Urbonas. Šiame "Apžvalgos" numeryje spausdinami B. Brazdžionio pilėraščiai yra paimti iš naujojo rinkinio.

DAR VIENAS LIETUVIŠKAS LAIKRAŠTIS. - Mėnįgė vasario 16 d. išleistas pirmasis lietuvių visuomenės dvisavaitinio laikraščio "Mintis" numeris. Laikraštį leidžia Spaudos Darbuotojų Ratelis, vyr. redaktorius J. Vasaitis, redaktorius A. Pupelis. Laikraštis yra mažo formato, puslapių skaičius neaiškus, techniškai ir turinio atžvilgiu taip pat netvirtai atrodo.

SPAUDOS PARODA. - Vasario Šešioliktesios proga Mėnįgė vykoje buvo suruošta lietuviškosios periodikos paroda. Čia rotai jau ir Lietuvoje sutinkamos "Auszros" buvo išstatyta beveik visa slaptoji, vokiečių okupacijos metais persekiojami, pagrindinio spauda ir šiaip įvairių laikotarpių lietuviškoji periodika. Paroda buvo praturtinta ir mūsų liaudies meno eksponatais: kryžiais, rūpintojėliais, juostomis, rankšluosčiais, prijuostėmis, gintarais bei pilnu Lietuvos pašto ženklų rinkiniu.

MENO KURSAI FREIBURGE. - Dail. V. K. Jonynas praneša, kad Freiburge in Br., Baden srityje, organizuojami šie kursai: 1/skulptūros, 2/meno, 3/aukinių stulijos su palyda pagal taikomosios dailės instituto programą. Profesūra ir studentai bus patalpinti UNRRA's išlaikomame bendrabutyje. /EI/

15 LIETUVIŠKŲ KNYGŲ. - 8-to britų kariuomenės korpo švietimo reikalų skyrius davė leidimą perspausdinti 15 lietuviškų knygų, jų tarpe geografinės vadovėlių, Lietuvos istoriją, Dėmionaičio lietuvių kalbos gramatiką, literatūros skaitymus ir kt. Nastrukus britų zonoje pasirolys "Aušrelės" pirma ir antra dalys. Pirmieji 32 puslapiai bus spalvoti. /LIV/

LIETUVIŲ TREMTINIŲ LAIKRAŠTIJA. - Lietuvių Emigracijos Bibliografijos Įstaigos žurnale, 1945 metais Vokietijoje buvo leidžiama 88 lietuviški laikraščiai, iš kurių spausdinamų - 10, rotatoriumi spausdinamų - 22, raš. mašinėlė rašytų - 6, ranka rašytų - 3, nenurodytų - 47. Daugiausia laikraščių leidžiama amerikiečių okupuotoje Vokietijos srityje - 51, anglų - 26 ir prancūzų - 11. Norvegijoje buvo leista 6 laikraščiai, Italijoje - 2 ir Švedijoje - 1.

NÜRTINGENŲ NAUJIMENOS. - Vasario 15 d. M. K. Čiurlionio vardo ansamblis davė antrąjį koncertą Nürtingene, kurio klausėsi ir vokiečių visuomenė. - Vasario Šešioliktesios minėjimas pėnėje pakilioje nuotaikoje. Po pamaldų bažnyčioje, įvyko iškilingas posėdis, kurio metu pasakyta atitinkamų kalbų. Melionus sveikinimas gautas iš UNRRA's direktoriaus R. Mainget, kuriame be kita ko buvo pasakyta: "Jei aš esu Jūsų nelaimės draugas, gal būt vėliau aš galėsiu išaugtis kartu su Jumis tuo išaugsmu, kurį Jums suteiks grįžimas į Jūsų gimtąjį kraštą." Buv. išpildyta ir mažai meninė programėlė.

"Apžvalga" išleidžiama tris kartus per mėnesį: 10, 20 ir 30 d. 1. Redaguoja J. Sodaitis ir A. Valentinas. Adresas: Nürtingen, Katharinenstr. 31/1. /Württemberg/.